



Tétel 01.

IONESCO: A KOPASZ ÉNEKESNŐ (ABSZURD DRÁMA)

TANTÁRGY	SZINT	TÍPUS
Irodalom	Emelt szint	Tétel

TÉMAKÖR	Egy dráma elemzése
TANANYAG CÍME	Ionesco: A kopasz énekesnő (abszurd dráma)

A tétel vázlata:

- I. Az abszurd
- II. Az abszurd irodalom
- III. Az abszurd dráma
- IV. Ionesco
- V. A kopasz énekesnő



## I. Az abszurd



Az **abszurd** – a groteszk mellett – a XX. századi epika és dráma meghatározó esztétikai minősége volt.

### Abszurd

- Az „absurdus” latin szóból származik, ami eredetileg „fülsértőt” vagy „fülsüketítőt” jelent.
- Az *abszurd* szó mai használatnak megfelelő jelentése: *lehetetlen, elképesztő, képtelen, értelmetlen, badar, esztelen* (vagy, ahogy ma mondanánk: eszement), olyan jelenet, jelenség vagy viselkedés, ami a gondolkodás szokásos módjával, menetével ellentétes, szembe megy.
- Az *abszurd* kifejezéssel találkozhatunk a **köznyelv**ben is, például, amikor:
  - értelmetlen viselkedésformát látunk, amit teljesen feleslegesnek ítélünk (pl. Valaki legyezi magát -15 fokban.),
  - zavaróan értelmetlen feladatot kell megoldanunk (pl. 2 percben összefoglalnunk, hogy mi történt velünk az elmúlt 10 évben.)
  - stb.
- Az abszurd kifejezést alkalmazzuk továbbá az **irodalomban** is.

### Abszurd az irodalomban

- Az abszurd, akárcsak a tragikum, a komikum, vagy a groteszk egy **esztétikai minőség**.
- Az abszurd irodalom alkotásai az abszurd esztétikai minőségét hordozzák.
- Az abszurd irodalomban egy **fantasztikus elem** a képzelet köznapi logikáját felborítja: így nyer teret az alkotásban a lehetetlenség.
- A képtelen és hihetetlen elem meghökkentő, **váratlan fordulat**ként jelentkezik. Feltűnése az események közt megdöbbentő, zavarba ejtő.
- Rokonságot mutat a **groteszk** és az **egzisztencialista** irodalommal.

### Groteszk

- Komplex esztétikai minőség, mert a komikum mellett más esztétikai minőség is szerepet kap benne.
- Szélsőségesen **ellentétes minőségek** ötvözete: leggyakrabban az ijesztő, a félelmetes, a borzongató olvad össze benne a komikummal.
- A komikum tiszta formáiban, az egymáshoz nem illő minőségek találkozását követően azok hamarosan feloldódnak. A groteszk világában azonban ez a „zavar” végig megmarad – sőt külön hangsúlyt is nyer **feloldatlansága**.



Tétel 01.

IONESCO: A KOPASZ ÉNEKESNŐ (ABSZURD DRÁMA)

- A groteszk világszemlélet és ábrázolás lényege: zárt és öntörvényű univerzumot teremt, melyben **egyszerre lehetséges** a reális és az irreális, az emelkedett és az alantas, a komikus és a tragikus.
- A groteszk ábrázolásban kedvelt a rút, torz és **visszataszító dolgok** megjelenítése.
- A groteszk ábrázolásmód kifejezetten alkalmas az **elidegenedett társadalom**, a viszonylagossá váló, önmaga ellentétébe átcsapó, így képlékeny társadalmi értékrend és normák fonátságainak megjelenítésére.
- A groteszket az **abszurd**hoz az teszi hasonlóvá, hogy itt is két össze nem illő dolog találkozásából, s ebből a viszonyból születik az adott esztétikai minőség.

### Egzisztencializmus

- XX. századi **életfilozófia**.
- Központi kérdése: hogyan valósíthat meg az ember **autentikus** (hiteles) **létet**, élhet valódi életet.
- Alapvetése: a modern, XX. századi ember teljesen **magára maradt** a világban – a vallás támogatása és a transzcendens (természetfölötti) segítség reménye nélkül.
- Az ember irányjelzők nélkül éli életét, a világba vetve, Sartre szavaival: „**szabadságra van ítélve**”.
- „Az ember először létezik, előfordul, feltűnik a világban, és csak azután határozza meg önmagát. Az egzisztencialista szemlélet szerint az ember kezdetben semmi, csak később válik azzá ami, és olyan lesz, amilyenné önmagát alakítja.” (Jean-Paul Sartre)
- Az ember szabadsága tehát abban áll, hogy önmagává válhat.
- Ez a szabadság ugyanakkor **felelősséggel** is jár, hiszen egyedül kell meghoznia döntéseit.
- Döntéseinek felelőssége nyomasztja az embert és **szorongóvá** teszi.
- Az abszurdal az egzisztencializmust az alapvetés rokonítja, mely szerint az ember magára hagyottan él egy elidegenedett és értelmetlen világban.



**Életfilozófiának** azokat a filozófiai irányzatokat nevezzük, melyek az ember egyéni létezését tekintik a megismerés kiindulópontjának. Az emberi létezés és a személyiség helyzetét vizsgálják a világban.



## II. Az abszurd irodalom



Az abszurd irodalom az 1930-as években kezdett kibontakozni, és egészen a 70-es évekig jelen volt.

- Első teoretikusa az egzisztencialista Albert **Camus** volt, aki szerint maga az emberi lét is értelmetlen, hiszen az ember képtelen megérteni a világot, ahogy feladatát, szerepét sem tudja meghatározni, megfogalmazni.

### Camus

- A *Sziszüphosz mítosza* című esszéjében így írt Camus az abszurdról: „Az abszurd az emberi hívás és a világ hallgatása közti szembesítésből születik.” (Magvető, 1990.)
- Camus szerint az ember méltóságát az adja, hogy – akárcsak Sziszüphosz – nem törődik bele végzetébe, s vállalja a látszólag értelmetlen harcot ellene. Az ember az által válhat hőssé, ha önmaga iránt felelősséget érez, így nyerhet értelmet az értelem nélküli lét.
- Az abszurd irodalomban sokan elfogadták Camus alapvetését az emberi élet értelmetlenségéről, azonban a legtöbb **abszurd szerző** alkotásából hiányzik Camus pátosza: a hite abban, hogy maga a végzet elleni küzdelem boldoggá teheti az embert, és így értelmet adhat az életnek.

### Abszurd szerzők

- Az abszurd szerzők értelmetlennek és céltalannak ábrázolják a világot.
- Eugene Ionesco Kafkáról írt tanulmányában az abszurd minőséget így határozta meg: „Abszurd az, aminek nincs célja (...) Az ember elszakadt vallási és metafizikai gyökereitől és ezért elveszett; minden cselekvése értelmetlen, abszurd, fölösleges lesz.”
- Az abszurd minőség leginkább a drámairodalomban, de az epikában és a lírában is jelentkezett.
- Első, emblematikus képviselője **Franz Kafka** volt.
- További jelentős alkotói: Eugene **Ionesco**, Samuel **Beckett**, Friedrich **Dürrenmatt**, Jean **Genet**, Sławomir **Mrożek**, Harold **Pinter**, Fernando **Arrabal** és Albert **Camus**.
- Az 1950-es években már **irányzat**ként emlegetik.



Tétel 01.

IONESCO: A KOPASZ ÉNEKESNŐ (ABSZURD DRÁMA)

**Abszurd mint irányzat**

- Az abszurd irányzat nem tekinthető egységesnek, képviselői révén **számos válfaja** alakult ki.
- Egyes alkotói a **létezés** értelmét és értelmessé tételének lehetőségét is tagadják, míg mások elsősorban az interperszonális kommunikáció lehetetlenségét, a világ, önmagunk és mások **megismerésének** lehetőségét vonják kétségbe.
- Az irányzatra jellemző, hogy **tagadja**:
  - a hagyományos cselekménybonyolítás,
  - a klasszikus jellemábrázolás,
  - az emberi kommunikáció,
  - a társas kapcsolatok létrejöttének
  - és a megismerésnek a lehetőségét.
- Az abszurd alkotásokban az **időszerkezet** rugalmas kezelése a jellemző: a cselekmény nem feltétlenül visszafordíthatatlan, azaz nem egyirányú.
- A **cselekmény** ok-okozatisága és kronológiája gyakran nincs összhangban egymással.
- A művekben ábrázolt emberi **kommunikációban** gyakoriak a közhelyek, a nyelvi klisék és a logikai „bukfencek”.
- Az alkotások **atmoszférájára** általában jellemző a nyomasztó és szorongó hangulat, valamint a félelem légköre.



Az **atmoszféra** szó alatt az irodalomban egy adott mű hangulatát, légkörét értjük.



### III. Az abszurd dráma



Az abszurd irányzat leginkább a **drámai** irodalomban érvényesült.

#### Abszurd dráma

- **Antidráma**nak is nevezik.
- A második világháború után jelent meg, azonban előzményei között olyan szerzőket említhetünk meg, mint **Ibsen** vagy **Csehov**.
- Ibsen analitikus drámájában jelent meg először cselekvésképtelen, tehetetlen hős figurája. (Nem szabad összekeverni Hamlet vagy Bánk habozó figurájával!)
- A cselekvésképtelen hősök megjelenésével maga a klasszikus értelemben vett cselekmény tűnik el.
- Csehovnál már nem pusztán cselekvésképtelenek a hősök, de emberi kapcsolataik, és a társas kapcsolatokat, valamint az önismeretet, identitást megalapozó kommunikáció is funkcióját veszti.
- **Sartre** és **Camus** az abszurd tartalmat klasszikus színpadi keretek közé illesztette, az abszurd dráma megteremtette saját abszurd színházi formáját is.
- Az abszurd dráma tartalmában, formájában és színpadi megjelenítésében egyaránt **kilép a racionális keretek közül**. Cselekménye (akció), beszédes elemei (dikció), a színészek mozgása és beszédmódja, színpadképe, jelmezei, kellékei nélkülözik a hétköznapi logikát.
- A darabok **értelmezése** során éppígy mellőzni érdemes a racionális magyarázatokat.



Az **antidráma** vagy ellendráma olyan drámai alkotás, melyben nem működik a klasszikus drámamodell: nincs benne igazi cselekmény, drámai hős, konfliktus és párbeszéd – azaz látszólag semmi, ami a drámát drámává teszi.

- Az **antidráma** jellemzői tehát:
  - nincs valódi cselekménye,
  - szereplői tehetetlen, gyakran cselekvésképtelen figurák,
  - a színpadi történések gyakran érthetetlenek, értelmetlenek,
  - nincsenek benne drámai karakterek,
  - hősei stilizáltak, gyakran allegorikus figurák (elvont tartalmat testesítenek meg),
  - párbeszédei közhelyesek, gyakran hiányzik belőlük az elemi logika is,
  - a nyelv funkcióját lefokozza, lealacsonyítja (a szavak elvesztik tartalmi mélységüket, értelmüket; felszínesek, inkább gátjai, mint építőkövei a kommunikációnak),



## Tétel 01.

## IONESCO: A KOPASZ ÉNEKESNŐ (ABSZURD DRÁMA)

- nem tartalmaz valódi konfliktust,
- váratlan és képtelen fordulatok jellemzik,
- időnként sokkoló jeleneteket, megoldásokat alkalmaz,
- az emberi lét értelmetlenségét nem alátámasztani, csak megjeleníteni akarja,
- groteszk látásmód jellemzi.

## IV. Ionesco



Eugene Ionesco az abszurd drámaírás egyik legnagyobb és legnépszerűbb alakja, darabjait azonban eleinte a teljes **értetlenség** fogadta.

### Értetlenség

- A román származású, Párizsban élő szerző első színpadi műve *A kopasz énekesnő* volt.
- Ionescótól kezdetben távol állt a színház, sőt visszaemlékezéseiben úgy fogalmazott, hogy kifejezetten taszította őt.
- Ennek az oka a naturalista játékmód (a valóság illúziójának minél pontosabb megjelenítése) lehetett, a kor színházának uralkodó ábrázolási módja, amely Ionesco szemében hiteltelen és kiüresedett forma volt csupán.
- *A kopasz énekesnő* mind tartalmában, mind formájában felrúgta a konvencionális (hagyományos) színházi kereteket.
- A darab megírását egy angol nyelvkönyv példamondatai inspirálták: a nyelvtani szerkezeteket illusztráló, „tenyésztett” nyelvkönyvi mondatok látszólagos életidegensége mögött Ionesco meglátta a kispolgári otthonok kiüresedett, felszínessé vált beszélgetéseit, nyelvhasználatát.
- *A kopasz énekesnő* paródiának készült tehát: drámaparódiának, mely minden elemében karikíroz. (Pl. Maguk a szerzői instrukciók is parodisztikusak!)
- A közönség eleinte nem tudott mit kezdeni a bizarr és a konvencionális értelmezést nem tűrő darabbal.
- Ionesco **darabjai** iránt Beckett *Godot-ra várva* című abszurd drámájának bemutatóját követően nőtt meg – az azóta is töretlen – érdeklődés.



## Tétel 01.

## IONESCO: A KOPASZ ÉNEKESNŐ (ABSZURD DRÁMA)

**Néhány darabja**

- **A lecke** (az áltudományos okoskodás erejéről és gyilkos győzelméről szóló egyfelvonásos komédia)
- **A székek** (egy világmegváltási kísérlet bukásáról szóló darab – szellemszerű, láthatatlan szereplőkkel)
- **Jacques** (ejtsd: Zsak) **vagy az engedelmesség** (a kispolgári családból való kitörés lehetetlenségéről szóló darab – egy három orrú menyasszonnyal)
- **Az orrszarvú** (a fasizmus és az emberi konformizmus találkozásáról és tragikus következményeiről szóló darab – vadállattá változó szereplőkkel)
- stb.

**A darabok jellemzői**

- Ionesco darabjai szubjektívnek tekinthetők: saját belső világát, szorongásait, félelmeit és vágyait viszi színpadra, hőse nem egyszer a szerző **alteregőjének** tekinthető.



Szó szerint: másik én. Az **alteregő** hasonmás, az ember másodlagos személyisége.

- Példaképe a francia komédiaszerző, **Molière** volt.
- Molière mintájára állítja pellengérré (s egyúttal színpadra) a társadalom egy-egy visszás elemét, helyzetét, figuráját. A nagy klasszicista elődhöz hasonlóan mindennél jobban gyűlöli az **álszentséget**, a **butaságot** és az emberi tudatlanság, ostobaság **kihhasználóit**, „vámszedőit”.
- A darabjaiban felvetett kérdések rendszerint nem a társadalom egészét érintő és átfogó, egyetemes problémák: sokkal inkább tendenciák. Olyan **folyamatok**, életből kiragadott **jelenségek**, melyek romboló jellegűek és veszélyesek lehetnek az emberi személyiségre nézve (pl. függés, cselekvésképtelenség, konformizmus).
- Ionesco, a **karikírozás** nagymestere aztán eltúlozza és felnagyítja ezeket a jelenségeket vagy azok egyes elemeit, így irányítja a figyelmet az ellenmondásokra és a visszasságokra.
- Darabjainak szerkezete, felépítése jellegzetes, sajátosan „ionescói”. Ionesco **drámasémája** a következő: hétköznapi szituáció a folyamatos fokozás, túlzás, valamint a képtelen fordulatok révén örületbe, rémálomba fordul.
- Ionesco eleve kedvelte az „**álomszerű**” építkezést és ábrázolásmódot. Mivel saját belső szorongásait és vágyait viszi a színpadra, ezek kivetítésére alkalmazza Freud lélekelemző módszerének egyik elemét: az álmok logikátlan logikáját, mely a tudattalan régiójába vezet. Ionesco darabjainak abszurditását és nyomasztó képi világát is ez a „(rém)álomszerűség” adja.
- Színes **fantáziavilág** és a **szabad asszociációk** széles tára jellemzi műveit.
- Gyakran emlegetik színpadi szövegeivel kapcsolatban a „**szabad írásra**” emlékeztető stílusát is.





Tétel 01.

IONESCO: A KOPASZ ÉNEKESNŐ (ABSZURD DRÁMA)

**Szabad-írás:** Kontroll és kötöttségek nélküli folyamatos írás.

- Ionesco korai alkotásai kísérleti darabok: intim, zárt térben játszódnak, közvetlen és intellektuális kapcsolatot létesítenek a nézőkkel. Továbbá kevés szereplőt mozgató és kevés díszletet igénylő darabok ezek.
- Ionescónak később születtek nagyszínpadi darabjai is. Ilyen a már említett *A rinocérosz* című munkája is.

## V. A kopasz énekesnő



A *kopasz énekesnő* máig Ionesco legismertebb színdarabja: **provokatív** és **elgondolkasztó, mulatságos** és időnként **borzongató**.

### Provokatív

- A darab máig **polgárpukkasztó**nak számít: zavarba ejtő alkotás.
- Elegendő csak a **címére** gondolnunk, ami önmagában figyelemfelkeltő, hatásvadász és megtévesztő is egyben.
- A **címszereplő** egyetlen egyszer sem tűnik fel a drámában, csak a tűzoltóparancsnok utal rá egy félmondatos kérdésében.
- A „kopasz énekesnő” valójában egy színészi baki, szövegtévesztés „szülötte”. Ionesco azonban annyira eredetinek és érdekesnek találta, hogy megtette a darab címének.
- A címválasztás tökéletesen illeszkedett a darab koncepciójába: a **bulvárszínházak** hasonlóan hatásvadász címekkel csalogatták be közönségüket, melyeknek vajmi kevés köze volt a darabhoz.
- A darab nem titkolt szándéka, hogy parodizálja a bulvárszínház repertoárján szereplő **melodramák** stílusát, tartalmát.



A **melodráma** szó szerint zenedrámát jelent. A 18. század végén vált divatossá, rendszerint érzelmes történetet dolgoztak fel benne. Később zenei aláfestés nélküli darabokat is neveztek így.

- Az első előadások idején rendezői koncepció volt, hogy melodramaként játszották *A kopasz énekesnőt*, a „komoly” és **érzelmes előadásmód** csak fokozta a darab komikumát.



## Tétel 01.

## IONESCO: A KOPASZ ÉNEKESNŐ (ABSZURD DRÁMA)

**Elgondolkoztató**

- A darab célkeresztjében a kispolgár áll: ez a jellegzetesen **konformista** figura. A *kopasz énekesnő* a kispolgári réteg **szatírját** adja.
- Ionesco veszélyesnek tartja a kispolgári mentalitást, mert szerinte darabjának (anti)hősei, Smith-ék és Martinék nem csak az emberi információcserére váltak alkalmatlanná, hanem a kommunikáció mögött megbúvó, azt feltételező gondolkodásra is. Ahogy alkalmatlanok a gondolkodásra, úgy az azt megelőző érzelmek átélésre, és magára a létezésre is, azaz:  
nem tud létezni >> nem tud érezni >> nem tud gondolkodni >> nem tud kommunikálni.
- A kispolgár **befolyásolható**, szívesen „táplálkozik” kész eszmékkel, anélkül, hogy mérlegelné jogosságukat, vagy „emésztené” kicsit őket.
- Tömegember: arctalan, karakter nélküli, **kicserélhető** és ostoba.

**Mulatságos**

- A *kopasz énekesnő* egy **drámaparódia**.
- A komikum forrásai a műben:
  - a dráma **minden eleme** paródia tárgya, azaz karikírozott (pl. a darab címe, az instrukciók),
  - **jellemkomikum** (pl. a kispolgári Smith és Martin házaspárok karaktere),
  - **helyzetkomikum** (pl. a Martin házaspár összeismerkedési jelenete mint a melodramák egymásra találási jeleneteinek paródiája, a kopogás-jelenet),
  - **nyelvi komikum** (pl. a nyelvkönyvek modoros és élettelen „kitenyésztett” mondatainak használata).

A darabban számos **szellemes** és **meglepő** megoldással találkozhatunk:

- A Smith házaspár darabot nyitó „beszélgetésében” elhangzik **Bobby Watson** neve: egy olyan család tagja ő, ahol mindenkit (még a nőket is!) Bobby Watsonnak hívják.
- A dráma figurái leginkább **gépre** hasonlítanak: mechanikus a beszédük, a gondolkodásuk és a reakcióik egyaránt.
- Az ingaóra „szereplése” a darabban.
- **Mary** a szobalány, akiről kiderül, hogy valójában Sherlock Holmes.
- A váratlanul megjelenő **tűzoltóparancsnok** feltűnése.
- A darab végén a Martin és a Smith házaspár **helyet cserél** egymással.



## Tétel 01.

## IONESCO: A KOPASZ ÉNEKESNŐ (ABSZURD DRÁMA)

**Borzongató**

- Ionesco más drámáihoz hasonlóan *A kopasz énekesnő*ben is egy hétköznapi szituáció (vendégvárás, vendégség) fordul át a darabban rémálommá, torzul az **őrület** irányába.
- A **gépiesen** társalkodó házaspárok beszélgetése előbb vitába, veszekedésbe, majd őrjögésbe torkollik: előbb helyesen összerakott, de kontextusba nem illő mondatokat kezdenek használni, majd a szerkezet marad csak meg, a mondat azonban elveszti tartalmi logikáját, végül a szereplők halandzsázásban őrjöngenek.
- A darabban a **kommunikáció** első perctől reménytelen, értelmét veszített: a közhelyek, a nyelvi sablonok felszínessé és sekélyessé teszik a társalgást, végül a szöveg minden mondata elveszti logikáját. Az utolsó stáció pedig a szavak értelemvesztése a halandzsában.
- A szereplők felszínes társalgása, eldarált monológjaik, és az, ahogy elbeszélnek egymás mellett, az emberi kapcsolatok elsekélyesedését illusztrálják. Nem értik egymás szavát. **Elidegenedtek** egymástól és önmaguktól.
- A **Bobby Watsonok** jelenléte groteszk jelenség, mert egyszerre komikus és ijesztő is. A karakterét, személyiségét veszített tömegember neve is tömegnév: mivel nincs egyénisége, így egyénítő neve sem lehet.
- A darab végén a házaspárok **helycseréje**, mellyel az őrjögés után ismét helyre áll a rend, az **eltárgyasulás** mintapéldája: ezek a párok szabadon felcserélhetők, jellegtelenek, elvesztették személyiségüket, emberi egyéniségüket.



## AZ ABSZURD ÉS A GROTESZK (TÁBLÁZAT)

TANTÁRGY	SZINT	TÍPUS
Irodalom	Emelt szint	Segédanyag

TÉMAKÖR	Egy dráma elemzése
TANANYAG CÍME	Ionesco: A kopasz énekesnő (abszurd dráma)
SEGÉDANYAG CÍME	Az abszurd és a groteszk (táblázat)

## Az abszurd és a groteszk

ABSZURD	GROTESZK
Esztétikai minőség	
Ellentétes elemek ötvöződnek benne (pl. reális – irreális, tragikus – komikus).	
Az elemek között feloldhatatlan az ellentét.	Az elemek között nem teljes a diszharmónia.
Fikció és valóság között megszűnik a kapcsolat.	Jobban belesimul a hétköznapokba
Képtelen, lehetetlen, értelmetlen és hihetetlen.	Nevetséges, ijesztő és borzongató lehet egyszerre.
Inkább ijesztő, rémisztő hatást kelt.	Inkább szánalmas, visszataszító hatást kelt.
Az elidegenedésben gyökerezik.	A viszonylagossá váló társadalmi normák, értékrend élményében gyökerezik.
Tagad.	Bírál.



TANTÁRGY	SZINT	TÍPUS	FELHASZNÁLÓ
Magyar nyelv és irodalom	Emelt szint	Módszertani útmutató	Diák

TÉMAKÖR	Tanulásmódszertan
TANANYAG CÍME	Felkészülés az emelt szintű írásbeli vizsgára (irodalom)

## Módszertani tippek diákoknak az emelt szintű írásbeli vizsgára való felkészüléshez (irodalom)

Az emelt szintű magyar nyelv és irodalom érettségi írásbeli feladatsora a következő részekből áll:

- szövegértési és műveltségi feladatsor,
- műelemző szöveg alkotása,
- reflektáló szöveg alkotása.

Korábban az emelt szintű írásbeli érettségi egy műveltségi feladatsorral indult, mely irodalmi jártasságot mérte fel. A tesztsor célja az volt, hogy egy, a tanulmányaiból merített témakör (rendszerint írói pályafutás vagy korszak) alapos körbejárásával próbára tegyék szépirodalmi ismereteidet. 2017-től a **műveltségi** teszt **szövegértési** feladattal bővül – így szakirányú bázisszöveghez kapcsolódik immár a kérdéssor. A szakmai szöveg értő befogadását, illetve a szövegben felvetett témakörben való jártasságot értékeli a teszt.

A feladatsor második része a **szövegalkotást** célozza. Itt annyi változás történt, hogy a reflektáló és műelemző szöveg mellől a gyakorlati írásbeliség átkerült a középszintű írásbeli feladatsorba.

Az írásbeli érettségire nagyon alaposan készülj fel, hiszen a műveltségi teszt bármelyik, középiskolában tanult témát érintheti. Tény, hogy a szöveg szerepeltetése sokakban fokozhatja a biztonságérzetet: így nem kell minden kérdésre saját kútfőből felelned, és a szöveg értő olvasása önmagában is elegendő néhány pont eléréséhez.

**Ám a szakmai szöveg egyúttal felveti a szakirányú szövegértés néhány problémáját is.**

- A szakmai szövegek befogadásához szükséges az adott témában való jártasság, **előismeret**.
- A szakmai szövegekben gyakoriak a **kifelé történő utalások**, párhuzamba állítások, megfeleltetések. Így találkozhatunk más szerzőkre, alkotásokra, korszakokra, folyamatokra, mozgalmakra stb. való konkrét és közvetett utalásokkal, illetve előfordulhat, hogy két



jelenséget párhuzamba állítanak egymással hasonlóságuk alapján, vagy épp összevetik őket – kidomborítva a köztük feszülő ellentétet.

- A **szakkifejezések** ismerete is nélkülözhetetlen a szakmai szövegek értelmezéséhez.
- Előfordulhat, hogy a szöveg nem minden kifejezésének jelentése világos, illetve nem feltétlenül ismerhetünk minden megidézett alkotót, alkotást vagy irányzatot. Ilyenkor jut rendkívül fontos szerephez a **szövegkörnyezet**.

### Hogyan szerezhetsz jártasságot a szakirányú szövegértésben?

- Olvass minél több szakszöveget! (A pontos forrásokról bővebben is írtunk módszertani útmutatónkban.)
- Vitass meg mentoroddal, tanároddal vagy egy másik diákkal pl. szakmai témáról szóló interjúkat, kerekasztal-beszélgetéseket, tanulmányokat!
- Nézz a tévében vagy az interneten szépirodalmi és kulturális beszélgetéseket, vitaműsorokat!
- Hallgass rádiófelvételtől kultúráról szóló interjúkat, beszélgetéseket! (Ezt ma már egy mobiltelefon segítségével is megteheted, miközben buszra várakozol, vagy hazafelé ballagsz.)

(A szövegalkotási feladatok módszertanáról bővebben módszertani útmutatónkban olvashatsz.)



TANTÁRGY	SZINT	TÍPUS	FELHASZNÁLÓ
Magyar nyelv és irodalom	Emelt szint	Módszertani útmutató	Mentor

TÉMAKÖR	Tanulásmódszertan
TANANYAG CÍME	Felkészülés az emelt szintű írásbeli vizsgára (irodalom)

## Módszertani tippek az emelt szintű írásbeli vizsgára való felkészítéshez (irodalom)

Milyen részekből áll az emelt szintű magyar nyelv és irodalom érettségi írásbeli feladatsora? 2017-től a következő elemeket tartalmazza:

- szövegértési és műveltségi feladatsor,
- műelemző szöveg alkotása,
- reflektáló szöveg alkotása.

A korábbi gyakorlathoz képest a feladatsor néhány eleme megváltozott.

- 1) Középszintre került át a gyakorlati írásbeliség feladata.
- 2) Emelt szinten a műveltségi feladatsor „szövegértési és műveltségi” feladatsorra módosult.
- 3) Ez utóbbiban szakirányú szövegértési feladattal találkozhatunk (pl. irodalomról szóló szakmai vita/beszélgetés, interjú, könyvajánló, szakmai cikk).

A változásokról itt olvashat bővebben, illetve itt találhatók a mintafeladatsorok is.

<http://ofi.hu/magyar-nyelv-es-irodalom-mintafeladatsorok>

**Az emelt szintű írásbeli feladatsor megoldásához:**

- pontos és értő olvasás,
- szakirányú előismeretek,
- az előismeretek alkalmazása szükséges.

Az emelt szintű érettségéhez elvárt tudásanyag komplexitásában és összetételében nem változott.



**Továbbra is elvárás:**

- a széles körű szakmai tájékozottság a klasszikus irodalom terén,
- a kortárs magyar irodalom néhány szerzőjének, tendenciájának ismerete,
- a határon túli irodalom áttekintő ismerete,
- a szakszókincs ismerete,
- pontos és szabatos fogalomhasználat,
- a fogalmak változó érvényességének átlátása,
- a fogalmak történeti kontextusba helyezésének képessége,
- személyes állásfoglalás kialakítása és érvekkel való alátámasztása.

**A felkészülés során érdemes átnézni, letisztázni és rögzíteni a következő területeket:**

- **irodalmi alapok:** pl. stíluseszközök (szóképek, alakzatok stb.), verstani alapok (ritmusalkotóelemek, sorfajták, strófafajták stb.), műnemek és műfajok, műfaji sajátosságok, korstílusok és stílusirányzatok,
- a **stílustörténeti korszakok** diakrón (történeti, áttekintő) és szinkrón (egy adott korszak) vizsgálata,
- **műelemzések** írásának lépései (vers-, novella-, regény- és drámaelemzés),
- **esztétikai minőségek** ismerete,
- a **szerzők, pályaképek** és **alkotások**, valamint történelmi és kultúrtörténeti hátterük ismerete.

(A szövegalkotási feladatok módszertanáról bővebben módszertani útmutatónkban olvashat.)